

فصلنامه علمی ((مدیریت دفاع هوایی))
سال دوم ، شماره ۲ ، تابستان ۱۴۰۲

مقاله پژوهشی

واکاوی عوامل مؤثر بر تربیت و آموزش مهارت محور در دانشگاه‌های افسری آجا

(مطالعه موردی: دانشگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء (ص))

رضا شاملو^۱، حسین فتح آبادی^۲، ناصر ایزدی^۳

۱.۳. استادیار گروه مدیریت، دانشکده فرماندهی و کنترل، دانشگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء (ص)، تهران، ایران

۲. مدرس، گروه مدیریت، دانشکده فرماندهی و کنترل، دانشگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء (ص)، تهران، ایران

چکیده

اطلاعات مقاله

زمینه: روند فزاینده‌ی پیشرفت علم و فناوری نظامی به‌گونه‌ای است که جنگاوری در میدان‌های رزم کنونی نیازمند تربیت نظامیان ماهر، مجرب و توانمندی است که در رسته و تخصص خود از دانش، تخصص و مهارت لازم برخوردار باشند.

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۱/۱۵

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۹/۲۰

کلمات کلیدی:

هدف: شناسایی عوامل مؤثر بر تربیت و آموزش مهارت محور در دانشگاه‌های افسری آجا (به‌صورت موردی: دانشگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء (ص))
روش پژوهش: کاربردی، توصیفی تحلیل با رویکرد آمیخته است. شیوه گردآوری داده‌های موردنیاز کتابخانه‌ای و جامعه آماری آن، اساتید و فرماندهان تیپ دانشجویان دانشگاه هستند و با روش نمونه‌گیری هدفمند ۶۰ نفر به‌عنوان نمونه انتخاب شدند.

آموزش، تربیت، آموزش مهارت محور، دانشگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء (ص).

یافته‌ها: پس از انجام پژوهش اکتشافی و شناسایی عوامل از طریق مطالعات نظری و مصاحبه با خبرگان و توزیع پرسش‌نامه، با استفاده از روش‌های تجزیه و تحلیل آمار توصیفی و استنباطی و نرم‌افزار SPSS، 48 عامل به‌عنوان عوامل مؤثر بر تربیت و آموزش مهارت محور در دانشگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء (ص) شناسایی شدند.

نویسنده مسئول:

رضا شاملو

ایمیل:

rezashamloo1355@gmail.com

نتیجه‌گیری: عواملی چون «منطبق بودن تربیت و آموزش با تدابیر مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)»، «توجه به اسناد بالادستی و سیاست‌ها و منشور تربیتی» و «دستورالعمل نظام جامع آموزش و تربیت آجا» و «وجود فضاهای کارگاهی مناسب و بهره‌گیری از آزمایشگاه‌ها و تجهیزات» به‌عنوان مهم‌ترین عوامل مؤثر بر تربیت و آموزش مهارت محور در این دانشگاه می‌باشند.

کلیدواژه‌ها: آموزش، تربیت، آموزش مهارت محور، دانشگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء (ص).

استناد به مقاله: رضا شاملو، حسین فتح آبادی، ناصر ایزدی، (۱۴۰۲)، واکاوی عوامل مؤثر بر تربیت و آموزش

مهارت محور در دانشگاه‌های افسری آجا (مطالعه موردی: دانشگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء (ص))، مجله علمی پژوهشی مدیریت دفاع هوایی، دوره ۲، شماره ۲

Journal of Air Defense Managment

Research Paper

Analyzing the effective factors on skill education and training in Army of the Islamic Republic of Iran officer universities (Case study: Khatam University) Al-Anbia Air Defense

Reza Shamloo¹, Hossein Fathabadi² Naser Izadi²

1,3Assistant Professor, Department of management, Faculty of Command and control, Khatam Al-Anbia University of Air Defense, Tehran, Iran, E-mail: rezashamloo1355@gmail.com

2. Teacher, Department of management, Faculty of Command and control, Khatam Al-Anbia University of Air Defense, Tehran, Iran,

Article Information

Accepted: 1402/11/15

Received: 1402/09/20

Keywords:

Education, training, skill training, Khatam Al-Anbia Air Defense University

Abstract

Objective: The increasing trend of military science and technology development is such that warfare in the current battlefields requires the training of skilled, experienced and capable soldiers who have the necessary knowledge, expertise and skills in their field and specialty. The purpose This research is To identify the effective factors on skill-oriented education and training in the officer universities of Ajah (as a case study: Khatam Al-Anbia Air Defense

Methodology: applied, descriptive analysis with a mixed approach. The method of collecting the necessary library data and its statistical population are the professors and commanders of the university student brigade, and 60 people were selected as a sample with the purposeful sampling method.

Findings: After conducting exploratory research and identifying factors through theoretical studies and interviewing experts and distributing questionnaires, using descriptive and inferential statistics analysis methods and SPSS software, 48 factors were identified as effective factors on skill-oriented education and training. They were identified in the Air Defense University of Khatam al-Anbiya.

Originality: Factors such as "the conformity of education and training with the measures of the Supreme Leader", "attention to upper-level documents and policies and the educational charter" and "the instructions of the comprehensive system of education and training of Aja" and "the existence of suitable workshop spaces and Utilization of laboratories and equipment" are considered as the most important factors affecting skill-oriented education and training in this university.

Corresponding author:

Reza shamloo

Email:

rezashamloo1355@gmail.com

HOW TO CITE Reza shamloo, Hossein Fathabadi, Naser Izadi (1402), Analyzing the effective factors on skill education and training in Army of the Islamic Republic of Iran officer universities (Case study: Khatam Al-Anbia Air Defense University. Air Defense Managment.

مقدمه

«یکی از نکته دیگر، مسئله توسعه آموزش است. هم‌نظری و هم‌عملی، آموزش در همه بخش‌های شما نقش اساسی دارد» (بیانات مقام معظم رهبری ^(مدظله‌العالی) در دیدار جمعی از کارکنان نیروی هوایی/رتش ۱۳۶۹/۱/۱۹).

آموزش و توانمندسازی کارکنان یکی از اهداف سازمان‌ها است و همیشه بر این باور و تبلیغات استوار است که بهره‌وری در گرو کارکنان تحصیل کرده و توانمند است. پژوهش‌ها نشان می‌دهد که دانش‌آموختگان دانشگاهی که مهارت‌های ضروری مورد نیاز سازمان را کسب نکرده‌اند، فاصله معنی‌داری در بسیاری از ویژگی‌ها بین انتظارات سازمان با آنچه، دانش‌آموختگان به محیط کار آورده‌اند دارند (Zaharim, et all 2009, 412). در همین راستا، مشخص شد که دانش و تخصص فنی، یک توانایی ضروری، به شمار می‌رود، ولی به‌تنهایی کافی نیست (John, 2010, 216). همچنین مطالعات تطبیقی مختلفی که انجام شده است نیز حاکی از عدم کارایی دانشگاه‌های مدرنی بوده که آموزش محور عمل کرده‌اند (Altbach, 2010, 99). امروزه روند فزاینده‌ی پیشرفت علم و فناوری نظامی، عملکرد دانشگاه‌های افسری کلیه کشورهای جهان را تحت تأثیر مستقیم خود قرار داده است؛ به‌گونه‌ای که جنگ‌آوری در میدان‌های رزم کنونی نیازمند تجهیزات پیشرفته و نظامیان ماهر، مجرب و فرهیخته‌ای است که در رسته و تخصص خود از دانش، نگرش و مهارت لازم برخوردار باشند. تربیت دانشجو در قالب آموزش‌های مختلف برای مأموریت‌های متعدد نیروهای مسلح، یکی از اولویت‌های مهم دانشگاه‌های نظامی کشور است، اگرچه در زیرساخت‌های کشور، مراکز آموزشی زیادی دیده‌شده است اما تربیت دانشجو متناسب با نوع مأموریت و در قالب آموزش‌های مختلف از اهمیت به‌سزایی برخوردار است. آنچه مسلم است، تنوع و تفاوت فعالیت‌های مدیران آموزشی سازمان‌های نظامی به‌ویژه در صحنه نبرد و نیز تغییرات سریع در محیط کاری آن‌ها، منجر به تغییر در مهارت‌های مورد نیاز کارکنان می‌گردد. درواقع اغلب مهارت‌هایی که در حال حاضر مورد استفاده قرار گرفته است (و بیشتر تحت تأثیر ساختارهای نظامی مرتبط با این سازمان است)، با تغییر در فناوری‌های جدید، جایگزین و منسوخ‌شده است و یا شیوه اجرای آن تغییر یافته است. بر این اساس گذشت زمان و عدم توجه به این تغییرات و لحاظ نکردن آن در مهارت‌های موردنیاز کارکنان، منجر به فاصله گرفتن عملکرد کارکنان سازمان از اهداف (فاصله گرفتن از وضعیت مطلوب) و درنتیجه کاهش بهره‌وری می‌گردد. تربیت و آموزش نیروها همواره نقش مهم و تعیین‌کننده‌ای در جنگ‌ها دارد. بقا و استمرار عملیاتی نیروهای مسلح مستلزم کسب

مجموعه‌ای از علوم، مهارت‌های فنی و تخصصی و انتقال صحیح و به‌موقع آن‌ها به کارکنان جدید است که این مهم با طراحی، اجرا، نظارت دقیق و نظام‌مند آموزش‌ها مسیر می‌گردد. با توجه به نقش دانشگاه پدافند هوایی در تربیت سرمایه‌های انسانی و تأمین نیروی مدیریتی و فرماندهی میانی و فنی و عملیاتی نیروی پدافند هوایی، رویکرد مهارت محوری و توسعه بینش عملی و فنی در جهت مقابله با تهدیدات باید از سیاست‌های آموزشی این دانشگاه باشد. مسئله دیگر اینکه دانش‌آموختگان دانشگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء (ص) بلافاصله پس از دانش‌آموختگی به یگان‌های خدمتی در اقصی نقاط کشور اعزام می‌شوند و برحسب رسته و تخصص به کار با سامانه‌ها و تجهیزات و یا اداره‌ی امور بپردازند. بدیهی است که صرف داشتن پاره‌ای محفوظات که ماحصل نظام آموزش محور است نمی‌تواند دانش‌آموختگان جوان را در انجام رسالت سازمان خود یاری رساند. با توجه خلأ تئوریک و عملی در رابطه با آموزش مهارت محور و توجه به اینکه تاکنون پژوهشی در خصوص تبیین و شناسایی عوامل مؤثر بر آموزش مهارت محور در دانشگاه‌های آجا (دانشگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء (ص)) انجام نشده است، به همین منظور برای نویسنده ابهام و دغدغه‌ای از عدم وجود یک کار علمی در راستای تعیین «عوامل مؤثر بر آموزش مهارت محور در دانشگاه‌های آجا (دانشگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء (ص))»، به‌صورت مدون ایجاد نموده است که مسئله اصلی تحقیق حاضر محسوب می‌شود. سؤال اصلی این تحقیق عبارت است از: «عوامل مؤثر بر آموزش مهارت محور در دانشگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء (ص) کدام‌اند؟».

این تحقیق به این جهت از اهمیت برخوردار است که ضمن تبیین عوامل مؤثر بر تربیت و آموزش مهارت محور در دانشگاه‌های افسری آجا و می‌تواند به‌عنوان مرجع و مبنایی علمی و عملی در جهت شناخت این عوامل بوده و یک زیرساخت نظری جهت کمک به مسئولین و تصمیم‌سازان و تصمیم‌گیران این حوزه را فراهم نماید. در باب ضرورت تحقیق می‌توان به مواردی همچون ناشناخته ماندن عوامل مؤثر بر آموزش مهارت محور در دانشگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء شده و عدم بهره‌مندی از قابلیت‌ها و ظرفیت‌ها و شاخص‌های این حوزه، احتمال تصمیم‌گیری نامناسب توسط مسئولین و ائتلاف منابع محدود سازمان اشاره کرد.

مبانی نظری و پیشینه‌های پژوهش

مبانی نظری

بررسی اسناد بالادستی در حوزه آموزش

الف) تربیت و آموزش از منظر قرآن کریم

۱. «ن وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ»؛ (قلم: ۱) ن و سوگند به قلم و آنچه به سبب قلم (و یا با قلم) می‌نویسند.

۲. «قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ»؛ (زمر: ۹). گو: آیا آنان که اهل علم و دانش‌اند با مردم جاهل نادان یکسان‌اند؟ این آیه بین عالم و جاهل تفاوت می‌گذارد.

۳. «وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا»؛ (اسراء: ۲۹)؛ و بگو بار پروردگارا، آن‌ها را مشمول رحمت خویش قرار ده، همان‌گونه که در کودکی مرا تربیت کرده‌اند.

۴. «وَكَايْنُ مِنْ نَبِيٍّ قَاتَلَ مَعَهُ رِيثُونَ كَثِيرٌ فَمَا وَهَنُوا لِمَا أَصَابَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَمَا ضَعُفُوا وَمَا اسْتَكَانُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ»؛ (آل عمران: ۱۴۶). چه بسیار رخ داده که پیغمبری جمعیت بسیار (از پیروانش) همراه او جنگیدند و بااین حال، اهل ایمان با سختی‌هایی که در راه خدا به آن‌ها رسید هرگز بیمناک و زبون نشدند و سر زیر بار دشمن فرونی‌اوردند و (صبر و ثبات پیش گرفتند که) خدا صابران را دوست می‌دارد.

۵- «إِنَّا أَنْزَلْنَا التَّوْرَةَ فِيهَا هُدًى وَ نُورٌ يَحْكُمُ بِهَا النَّبِيُّونَ الَّذِينَ أَسْلَمُوا لِلَّذِينَ هَادُوا وَالرَّبَّانِيُّونَ وَالْأَحْبَارُ بِمَا اسْتُحْفِظُوا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ وَ كَانُوا عَلَيْهِ شُهَدَاءَ فَلَا تَخْشَوُا النَّاسَ وَ اخْشَوْا اللَّهَ وَ لَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا»؛ (مائده: ۴۴). ما تورات را فرستادیم که در آن هدایت و روشنایی است و پیغمبرانی که تسلیم امر خدا هستند بدان کتاب بر یهودان حکم کنند و نیز خداشناسان و علمایی که مأمور نگهبانی (احکام) کتاب خدا هستند و بر (صدق) آن گواهی دادند. پس هرگز (در اجرای احکام) از کسی نترسید و از (انتقام) من بترسید و آیات مرا به بهای اندک معامله نکنید.

۶. «كَمَا أَرْسَلْنَا فِيكُمْ رَسُولًا مِنْكُمْ يَتْلُوا عَلَيْكُمْ ءَايَاتِنَا وَيُزَكِّيكُمْ وَيُعَلِّمُكُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُعَلِّمُكُم مَّا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ»؛ (بقره: ۱۵۱). همان‌گونه (که برای هدایت شما) رسولی در میان شما از نوع خودتان فرستادیم تا آیات ما را بر شما بخواند و شمارا تزکیه کند و کتاب و حکمت بیاموزد و آنچه نمی‌توانستید بدانید، به شما یاد دهد. در این آیات ابتدایی، چند عبارت به صورت مشترک و با تعابیر واحد بیان شده که عبارت‌اند از:

«تلاوت آیات برای مردم»، «تزکیه مردم»، «تعلیم کتاب و حکمت به مردم». تکرار سه عنصر رسول به عنوان «مربی»، تزکیه به عنوان «تربیت» و تلاوت آیات و تعلیم کتاب و حکمت به عنوان «تعلیم»، این آیه را به عنوان مناسب‌ترین و صریح‌ترین آیه قرآن در موضوع مهم «تعلیم و تربیت» معرفی می‌کند.

۲- در سه آیه آخر، «تزکیه» مقدم بر «تعلیم» بیان شده است. این نیز مفید دو نکته مهم دیگر است: نخست آنکه، هیچ تعلیمی بدون «تربیت» به خوبی محقق نمی‌شود. دوم اینکه، در عین جدایی‌ناپذیری و همراهی «تعلیم و تربیت»، در مرحله عمل، تربیت از جهت رتبه و اهمیت، مقدم بر تعلیم و غایت آن به حساب آید (شاملو و شریفان، ۱۳۹۷: ۱۱).

ب) بیانات مقام معظم رهبری فرماندهی معظم کل قوا (مدظله‌العالی) در حوزه آموزش

فرمایشات مقام معظم رهبری فرماندهی معظم کل قوا (مدظله‌العالی) از مهم‌ترین اسنادی است که می‌توان با فصل‌الخطاب قرار دادن آن، مسیر آینده حرکت در امور آموزش و تعلیم و تربیت را هموار نموده و با مدنظر قرار دادن رهنمودهای معظم، ضمن تشریح ابعاد گوناگون قضیه برای نیروهای مسلح، راهکارهای برون‌رفت را نیز احصاء نمود. ایشان به کرات و در مناسبت‌های گوناگون، نسبت به مسئله آموزش به نکاتی اشاره فرموده‌اند که در ذیل به گزیده‌ای از این فرمایشات اشاره می‌گردد:

۱- ایشان مسئله توسعه آموزش را مهم می‌خوانند و می‌فرمایند: یکی از نکته دیگر، مسئله توسعه آموزش است. هم‌نظری و هم‌عملی، آموزش در همه بخش‌های شما نقش اساسی دارد.

خود این توسعه آموزش‌ها و تعمیق آموزش‌ها به توان عملیاتی شما خواهد افزود؛ بنابراین به آموزش خیلی اهمیت بدهید.

۲- ایشان در زمینه‌ی حفظ آمادگی نیروهای مسلح می‌فرمایند: خودتان را آماده نگهدارید. سازمانتان را روزبه‌روز پیش ببرید. انسجامتان را مثل گذشته و بهتر از گذشته، حفظ کنید. (بیانات در دیدار جمعی از کارکنان نیروی هوایی ارتش ۱۳۶۹/۱۱/۱۹)

۳- ایشان در فراز دیگری در خصوص آمادگی نظامی، آمادگی معنوی، نظم، خودسازی اخلاقی، خودسازی علمی عنوان می‌دارند:

«خودتان را مجهز و آماده کنید؛ هم از لحاظ آمادگی علمی و فنی، هم از لحاظ آمادگی سازمانی و انضباطی و هم از لحاظ آمادگی ایمانی و عقیدتی و روحی که این پشتوانه همه آنها است» (بیانات در مراسم دانش‌آموختگی دانشجویان دانشگاه‌های افسری ارتش، ۱۳۹۵/۷/۷).

در جمهوری اسلامی ایران، نیروهای مسلح، عظمت و ابهت خود را فقط به قدرت سلاح نشان نمی‌دهند؛ بلکه در کنار آن، اقتدار معنوی آن‌ها وابسته به نیروی ایمانی آن‌هاست. برای خدا، برای انسانیت، برای گسترش توحید و برای دفاع از ارزش‌های اصیل است که سرباز ایرانی و نظامی ایرانی و جوان مسلح ایرانی اسلامی، در این کسوت درمی‌آید و خود را آماده نگاه می‌دارد (بیانات در مراسم تحلیف و اعطای سردوشی در دانشکده‌ی افسری امام علی (ع)، ۸۷/۷/۲۸).

۴- معظم له در رابطه با آموزش تفکر محور می‌فرمایند: «اگر تعلیم را یک معنای وسیعی بگیریم، این سه عرصه را شامل می‌شود: یاد دادن دانش، کار دوم که از این مهم‌تر است، یاد دادن تفکر است. سوم، رفتار و اخلاق؛ آموزش رفتاری، آموزش اخلاقی» (بیانات در دیدار معلمان و فرهنگیان سراسر کشور، ۱۳۹۳/۲/۱۷).

ج) سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران

۱- امور علمی و فناوری

تحول در نظام آموزش عالی و پژوهش در موارد زیر:

- تحول در نظام آموزش و پرورش با هدف ارتقاء کیفی آن بر اساس نیازها و اولویت‌های کشور در سه حوزه دانش، مهارت و تربیت و نیز افزایش سلامت روحی و جسمی دانش آموزان.
- تحول و ارتقاء علوم انسانی با: تقویت جایگاه و منزلت این علوم، جذب افراد مستعد و باانگیزه، اصلاح و بازنگری در متون و -برنامه‌ها و روش‌های آموزشی، ارتقاء کمی و کیفی مراکز و فعالیت‌های پژوهشی و ترویج نظریه‌پردازی، نقد و آزاداندیشی.
- گسترش حمایت‌های هدمند مادی و معنوی از نخبگان و نوآوران علمی و فناوری از طریق: ارتقاء منزلت اجتماعی، ارتقاء سطح علمی و مهارتی.
- رفع دغدغه خطرپذیری مالی در مراحل پژوهشی و آزمایشی نوآوری‌ها، کمک به تجاری‌سازی دستاوردهای آنان.
- تکمیل و اجرای نقشه جامع علمی کشور.

۲) اهداف بلندمدت و اهداف پنج‌ساله نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران -اهداف بلندمدت:

دستیابی به نیروهای مسلح مکتبی، ارزش‌مدار، ولایتی، رسالت محور، روزآمد و توانمند در تحقق اهداف انقلاب اسلامی و انجام هرگونه مأموریت با سرمایه‌های انسانی، مادی و دانشی، فرماندهی و مدیریت، ساختار و فرهنگ مناسب و متناسب با چشم‌انداز ن.م و الگو برای سایر دستگاه‌ها و ارتش‌های جهان.

- اهداف پنج‌ساله

الف- ارتقاء دانش و مهارت‌های (مأموریتی، سازمانی و سبک زندگی اسلامی) کارکنان ن.م بر مبنای نیازهای مأموریتی و سازمانی در شرایط جدید.

ب- غنی‌سازی دوره خدمت مقدس سربازی

پ- تقویت بعد نهادی ن.م با استقرار سبک‌های فرماندهی و مدیریت متناسب با سطوح سازمان، ارتقاء اثربخشی نظام اداری (کاهش هزینه و افزایش سرعت و دقت اقدام) و تحول در نظام‌های، ساختارها و... (مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ابلاغیه ۷۳۲۸۵/۴۱۹ مورخه ۱۳۸۹/۱۰/۳۰).

د) چشم‌انداز تربیت و آموزش نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران

توانمندی در تعلیم و تربیت انسانی مؤمن، متعهد به مبانی و ارزش‌های انقلاب اسلامی، ولایی، مردمی، بصیر، شجاع، شهادت‌طلب، متخصص، کارآمد، خلاق، منضبط و نقش‌آفرین در آمادگی دفاعی برای مقابله با تهدیدات به‌ویژه فرا منطقه‌ای و افزایش بازدارندگی و برتری علوم و فنون دفاعی _ امنیتی در سطح منطقه.

ه) سیاست‌های کلی نظام در حوزه علم و فناوری (۱۳۹۳)

این سیاست‌ها در مورخه ۱۳۹۳/۰۶/۲۹ توسط مقام معظم رهبری به رؤسای قوای سه‌گانه و رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام ابلاغ شده است که برخی از مفاد آن به شرح زیر شرح است:

- ۱- جهاد مستمر علمی با هدف کسب مرجعیت علمی و فناوری در جهان با تأکید بر:
- ۲- بهینه‌سازی عملکرد و ساختار نظام آموزشی و تحقیقاتی کشور به‌منظور دستیابی به اهداف سند چشم‌انداز و شکوفایی علمی
- ۳- حاکمیت مبانی، ارزش‌ها، اخلاق و موازین اسلامی در نظام آموزش عالی، تحقیقات و فناوری و تحقق دانشگاه اسلامی
- ۴- تقویت عزم ملی و افزایش درک اجتماعی نسبت به اهمیت توسعه علم و فناوری (پایگاه اطلاع‌رسانی مقام معظم رهبری، ۱۳۹۳).

و) سیاست‌های کلی برنامه هفتم توسعه (۱۴۰۱)

این سیاست‌ها در مورخه ۱۴۰۱/۰۶/۲۱ توسط مقام معظم رهبری به سران سه قوه، رئیس مجمع تشخیص مصلحت و رئیس ستاد کل نیروهای مسلح ابلاغ شده است که در ۷ سرفصل «اقتصادی»، «امور زیربنایی»، «فرهنگی و اجتماعی»، «علمی، فناوری و آموزشی»، «سیاسی و سیاست خارجی»، «دفاعی و امنیتی»، «اداری، حقوقی و قضایی» و در ۲۶ بند تصویب شده است (پایگاه اطلاع‌رسانی مقام معظم رهبری، ۱۴۰۱).

ز) نقشه جامع علمی کشور (۱۳۸۹)

این نقشه در پنج فصل در سال ۱۳۹۸ توسط شورای عالی انقلاب فرهنگی به تصویب رسیده و به نهادهای مجری ابلاغ شده است. بخش‌های این سند عبارت‌اند از:

فصل اول: ارزش‌های بنیادین نقشه جامع علمی کشور

فصل دوم: وضع مطلوب علم و فناوری

فصل سوم: اولویت‌های علم و فناوری کشور

فصل چهارم: راهبردها و اقدامات ملی برای توسعه علم و فناوری

فصل پنجم: چارچوب نهادی علم و فناوری و نوآوری (دبیرخانه شورای انقلاب فرهنگی، ۱۳۹۸)

ح) نقشه جامع علمی دفاعی و امنیتی جمهوری اسلامی ایران

این «سند» مشتمل بر یک مقدمه و ۹ ماده و ۵ تبصره، در جلسه ۸۳۷ شورای عالی انقلاب فرهنگی، مورخ ۵ اسفند ۱۳۹۹ به تصویب رسید و از تاریخ ابلاغ لازم‌الاجرا است. برخی از بخش‌های این سند عبارت‌اند از:

ماده ۱- اصول و ارزش‌ها ماده ۲- چشم‌انداز ماده ۳- اهداف کلان ماده ۴- سیاست‌ها ماده ۵ - راهبردها

آموزش

اسم مصدر آموختن است و به دو معنی بکار می‌رود. اولی به معنی یادگرفتن موضوعی از پیش خود بدون کمک استاد که اصطلاحاً آن را خودآموزی گویند. استفاده از فیلم‌ها، اسلایدها، نوارهای سمعی و بصری و مدارک آموزشی به یادگیری موضوعات موردنظر می‌پردازند. اثرات روش فوق در مدارس و دانشکده‌های نظامی و غیرنظامی بسیار زیاد و فوق‌العاده است. دومی به معنی چیزی را به کسی یاددادن و منظور ما از آموزش عمدتاً معنی دوم است که نیاز به استاد و یادگیرنده دارد. (رستمی، ۱۳۷۸: ۳). آموزش را مجموعه‌ای از رویدادهای به‌عمد ترتیب داده‌شده می‌داند که برای حمایت از فرایندهای درونی یادگیری، طراحی‌شده است (گارنیه و دیگران: ۱۳۷۴: ۳۲). آموزش به مفهوم تغییر دانش، نگرش و تعامل با همکاران است. آموزش کوشش در جهت تغییر آگاهی‌های افراد است که فرد را برای کسب آگاهی‌های تازه، برانگیخته و در جهت تغییر عادات و رفتارها پرورانده و جهت فکری و سرنوشت انسان‌ها را عوض می‌کند. آموزش تجربه‌ای مبتنی بر یادگیری و به‌منظور ایجاد تغییرات نسبتاً پایدار در فرد تا او را قادر به انجام کار و بهبود بخشی، توانایی‌ها، تغییر مهارت‌ها دانش، نگرش و رفتار اجتماعی نماید؛ بنابراین آموزش به مفهوم تغییر دانش، نگرش و تعامل با همکاران است. آموزش مجموعه روش‌هایی است که به‌وسیله آن مهارت‌های لازم برای انجام دادن کارها به مستخدمان متناسب با نیازشان یاد داده می‌شود (الوانی، ۱۳۷۴: ۶۵). آموزش عبارت است از کوشش در جهت بهبود عملکرد شاغل در ارتباط با انجام کار و مسائل مربوط به آن. آموزش در صورتی اثربخش است که یک تجربه یادگیری و یک فعالیت سازمانی برنامه‌ریزی‌شده را شامل شود (جزنی، ۱۳۷۸: ۲۷۷).

اهداف و دلایل منطقی آموزش

الف) عاملی جهت بروز استعدادهای پنهانی: عدم ارزیابی توانایی نیروی انسانی موجب اتلاف سرمایه‌گذاری پرورش نیروی انسانی خواهد شد.

ب) منحصربه‌فرد بودن موقعیت‌ها: رسیدن به اهداف سازمان بستگی به توانایی کارکنان در انجام وظایف محوله و انطباق با محیط متغیر دارد. اجرای آموزش و بهسازی نیروی انسانی

سبب می‌شود تا افراد بتوانند با تنوع‌پذیری متناسب با تغییرات سازمانی و محیط، به‌طور مؤثر فعالیت‌هایشان را ادامه داده و بر کارایی خود افزوده و انعطاف‌پذیری مناسبی با توجه به ویژگی خاص هر موقعیت از خود بروز دهند.

ج) قوانین و مقررات حکومتی: دیگر دلایل نیاز به آموزش عبارت‌اند از: افزایش رقابت در سطح ملی و جهانی، رشد بسیار سریع فناوری، ادغام و مشارکت‌های گسترده، افزایش تعداد نیروهای تحصیل‌کرده، از بین رفتن برخی از مشاغل و به وجود آمدن مشاغل جدید. هدف اصلی از آموزش کارکنان، یادگیری است (الوانی، معمار زاده، ۱۳۸۲: ۴۸).

روش‌های آموزش

روش‌های آموزش را می‌توان به دو گروه تقسیم کرد:

(۱) روش‌هایی که اساساً ماهیت اطلاعاتی یا علمی دارند، به این معنا است که از ارتباط یک‌طرفه‌ای استفاده می‌شود که اطلاعات را به یادگیرندگان منتقل می‌کند.

(۲) روش‌هایی که اساساً ماهیت تجربی یا عملی دارند، بدین معنا که یادگیرنده با مربی یا کامپیوتر یا سایر آموزش‌گیران مهارت موردنظر را اجرا و تمرین می‌کند (جزنی، ۱۳۷۸: ۲۹۵-۲۷۹).

الف) روش‌های اطلاعاتی یا علمی آموزش:

روش‌های اطلاعاتی^۱ یا علمی به‌طور کلی در آموزش مطالب واقعی، مهارت‌ها یا شیوه‌های برخورد بکار می‌رود. معمولاً این روش‌ها نیاز به تجربه واقعی یا تمرین مطالب آموزش داده‌شده در خلال دوره آموزشی را ندارد. روش‌های متداول شامل سخنرانی^۲، ارائه سمعی و بصری^۳ هست.

(۱) سخنرانی:

روش سخنرانی متداول‌ترین روش استفاده‌شده برای آموزش کارکنان و دانشجویان است. این روش معمولاً به کمک وسایل سمعی و بصری، فیلم یا تلویزیون انجام می‌گیرد. روش می‌تواند با توجه به میزان بحث متفاوت باشد. اگرچه بسیاری از سخنرانی‌ها ارتباط یک‌طرفه است؛ اما ممکن است گروهی دیگر با تشویق به سؤال و دادن نظر مشارکت آموزش‌گیران را موجب شوند.

(۲) روش سمعی و بصری:

¹Informational Training Methods

² Lecture

³ Audiovisuals Presentation

وسایل سمعی و بصری گوناگونی از جمله فیلم، ویدئو، اسلاید، نمودارهای متحرک و تخته‌سیاه در اختیار آموزش‌دهندگان قرار دارد.

(۳) نقش آموزش دیداری و شنیداری:

نقش معمول رسانه‌های آموزشی عبارت است از رساندن اطلاعات شناختی و به‌این‌ترتیب غالباً با رویکرد موضوع درس و رشته‌های علمی همبسته است. «لیفرد»^۱ از بررسی مطالعات انجام‌شده به این نتیجه رسید که به‌طور متوسط تلویزیون و فیلم به همان نسبت اطلاعات را منتقل می‌کنند که آموزش‌دهنده انجام می‌دهد.

(ب) روش‌های تجربی یا عملی آموزش:

روش‌های تجربی^۲ یا عملی آموزش به‌طور کلی در آموزش توانایی‌ها و مهارت‌های جسمانی و شناختی بکار می‌رود که شامل آموزش از طریق کامپیوتر^۳، تجهیزات شبیه‌سازی^۴، بازی‌های مدیریتی و شبیه‌سازی^۵، ایفای نقش^۶ و ... است. (جزنی، ۱۳۷۸: ۲۹۵-۲۷۹).

(۱) آموزش از طریق کامپیوتر:

استفاده از کامپیوتر برای آموزش کارکنان در سازمان‌ها به‌خصوص برای مهارت‌های فنی به‌طور فزاینده‌ای متداول گشته است.

(۲) تجهیزات شبیه‌سازی:

در تدوین برخی از برنامه‌های آموزشی از ابزار و تجهیزاتی برای ایجاد شرایط فیزیولوژیکی و روان‌شناسی مشابه دنیای واقعی استفاده می‌شود تا یادگیری و انتقال مطالب به شغل رخ دهد. برای نمونه، در تعلیم پرواز یا رانندگی با ایجاد شرایطی مشابه آموزش گیر می‌تواند مطالب فراگرفته را تکرار و به کار خود منتقل کند. این روش آموزشی را شبیه‌سازی به کمک ابزار و تجهیزات نیز می‌نامند.

(۳) بازی‌های مدیریتی و شبیه‌سازی:

بسیاری از برنامه‌های آموزشی از انواع مختلف بازی‌های مدیریتی و یا شبیه‌سازی بدون ابزار و تجهیزات استفاده می‌کنند. در سال‌های اخیر بازی‌های شبیه‌سازی دارای محبوبیت زیادی شده است، صدها نوع از بازی‌های مختلف به‌منظور آموزش فنی، مدیریتی، حرفه‌ای و سایر مهارت‌های مربوط به مسائل مختلف تجاری طراحی شده‌اند.

¹ Leiferd

² Experiential Training Methods

³ Computer Based Training

⁴ Equipment Simulations

⁵ Management Games and other Simulations

⁶ Role Playing

۴) حساسیت آموزی:

این روش آموزشی اساساً برای تشدید مهارت‌های گروهی و میان‌گروهی استفاده می‌شود. آموزش گیران با تمرکز بر مسائل مختلف و مواردی که موردعلاقه گروه، انجام می‌دهند. هدف این برنامه آموزشی، بهبود قدرت گوش کردن، کسب نگرش‌های متفاوت و... باشد. (جزنی، ۱۳۷۸: ۲۹۵-۲۷۹).

مهارت^۱

حداقل هماهنگی بین ذهن و جسم برای رسیدن به یک توانمندی یا شایستگی است که معمولاً به مهارت‌های عملی ارجاع می‌شود. مهارت، توانایی اکتسابی و تمرین شده برای انجام ماهرانه وظیفه یا شغل است که معمولاً ماهیتی یدی دارد. مهارت، توانایی انجام کارهای مربوط به یک شغل در سطح حرفه‌ای متناسب با استانداردهای هر شغل است. مهارت همان کاربرد دانش است (جمعی از نویسندگان، ۱۳۸۹: ۳۵). به درهم‌آمیختگی اطلاعات و شناخت فرد از یک موضوع و میزان به‌کارگیری آن به‌صورت عملی را مهارت می‌گویند. هرچقدر دانش و اطلاعات دریافتی توسط ذهن یک انسان ملموس‌تر و عینی‌تر باشد، توانایی استفاده از این اطلاعات و شناخت بصری در بستر عملی افزایش می‌یابد (سایت اینترنتی آریا داناک، ۱۳۹۹: ۳).

آموزش مهارت محور^۲

آموزش مهارت‌های حرفه‌ای انجام فعالیت‌هایی است که می‌تواند فرد را برای احراز شغل، حرفه و کسب‌وکار آماده نماید یا کارایی و توانایی وی را در انجام آن افزایش دهد. این آموزش‌ها کسب مهارت‌ها را در راستای فناوری و علوم وابسته به همراه دانش‌های خاص مربوط به شغل و در بخش‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ارائه می‌دهند (کریمی، ۱۳۸۷: ۲۵). شیوه‌های یادگیری جدیدی که به انتقال اطلاعات و دانش به ذهن افراد به‌منظور ایجاد خلاقیت و تفکر پویا و ذهن فعال در دانش‌آموز می‌پردازد. به این نوع روش یادگیری، آموزش مهارت محور می‌گویند. در این نوع روش فرد آموزش‌دهنده بستری را فراهم می‌کند که دانش‌آموز با استفاده از توانایی و خلاقیت خود مطالب را به‌صورت عینی و ملموس‌تر دریافت کند (سایت اینترنتی آریا داناک، ۱۳۹۹: ۴). میزان موفقیت آموزش مهارت‌های حرفه‌ای به‌منظور تربیت نیروهای توانمند و ماهر، همواره در سطح جهان موردبحث بوده است. آموزش‌های حرفه‌ای که برای ایجاد و افزایش مهارت شغلی ارائه می‌شود از مهم‌ترین ابزارهایی است که در توانمند کردن کلیه اعضای یک جامعه برای

¹ Skill

² Skill-centered training

روبه‌رو شدن با چالش‌های جدید و یافتن نقش خود در حکم عنصری مولد جامعه، مؤثر است (نفیسی، ۱۳۸۱: ۴۱). آموزش مهارت‌های حرفه‌ای تلفیقی است از علم، فن و هنر؛ و نقش بسیار مهمی در تأمین نیروی انسانی کارآمد ایفا نموده و مضمونی توسعه‌ای دارد. این آموزش‌ها هم مهارت‌های خاص موردنیاز صنعت و هم مهارت‌های عمومی بازار کار را فراهم می‌سازد و همچنین برای شاغلینی که به دلیل تغییرات فناوری دچار کاهش کارایی می‌شوند، امکان به‌روز شدن و تکمیل مهارت را فراهم می‌کند به همین علت است که می‌بینیم یکی از اولویت‌های مهم در سرمایه‌گذاری‌های آموزشی در تمام جوامع صنعتی توسعه و گسترش آموزش مهارت‌های حرفه‌ای است (Alexandria, 2003).

ضرورت توجه به آموزش‌های مهارتی

اگر آموزش مهارتی در کشور نادیده گرفته شود، درواقع باعث سوق دادن آموزش کشور به‌طور غیرمستقیم به آموزش اشتغال کاذب و درآمدهای سهل‌الوصول و ناپایدار می‌شود و به‌تدریج آسیب جدی به کشور وارد می‌سازد. به همین علت است که می‌بینیم یکی از اولویت‌های مهم در سرمایه‌گذاری‌های آموزشی در تمامی جوامع صنعتی، توسعه و گسترش آموزش‌های فنی و حرفه‌ای است و این مهم نیز از سوی نهادهای ذی‌ربط بین‌المللی نظیر یونسکو بانک جهانی، به‌منزله یک راهبرد مهم به کشورهای در حال توسعه توصیه می‌شود. از سوی دیگر، عدم سرمایه‌گذاری کافی در آموزش‌های مهارتی به معنی غفلت و فنای سرمایه‌های انسانی تلقی می‌شود (جمعی از نویسندگان، ۱۳۸۹: ۴۹). این امر در بین نیروهای مسلح و نظام‌های آموزشی آن از اولویت و حساسیت‌های زیادی برخوردار هست؛ زیرا هرروز با یک تهدید نوپدید مواجه شده و آمادگی مقابله با آن را بایستی احراز نمایند. از صاحب‌نظران بزرگ مدیریت در هزاره سوم «پیتر دراگر»^۱ معتقد است که «بی‌سوادان قرن بیست و یکم آنانی نیستند که نمی‌توانند بنویسند و یا نمی‌توانند بخوانند یا حتی دکتران ندارند؛ بلکه بی‌سوادان قرن بیست و یکم آنانی هستند که نمی‌توانند مهارت‌آموزی کنند» (جزنی، ۱۳۷۸: ۲۹۵-۲۷۹).

اهداف آموزش مهارت محور

۱. یادگیری اطلاعات به‌صورت عینی و ملموس؛
۲. توانایی استفاده عملی دانش آموز از اطلاعات دریافتی؛
۳. منفعل نبودن دانش‌آموز در حین یادگیری؛
۴. افزایش خلاقیت فکری و توانایی ذهنی فرد؛

¹ Peter drucker

۵. افزایش علاقه فرد نسبت به یادگیری مسائل تئوری؛
۶. افزایش توانایی و عملکرد فرد؛
۷. کشف استعداد های فرد در زمینه‌های مختلف؛
۸. عدم وابستگی مطلق فرد برای یادگیری به معلم (سایت اینترنتی آریا دانا، ۱۳۹۹: ۴).

تربیت

تربیت در زبان و فارسی، به معانی «پروردن، پروراندن یا آداب و اخلاق را به کسی یاددادن، آموختن و پروردن کودک تا بالغ شدن» و به معنای «آموزش و پرورش» هم آمده است. (دهخدا، ج ۱۴، ۱۳۷۳: ۵۵۰). اهل لغت، اغلب تربیت را با توجه به ریشه «رب، یرب» تعریف کرده‌اند از نگاه برخی از اهل نظر، رب و تربیت از یک ریشه‌اند و معنای اساسی رب، تربیت است. همچنین کتاب‌های معتبر لغت زیادی در ذیل ریشه «رب» و کتاب‌های تفسیر در ذیل سوره «حمد»، واژه «رب‌العالمین» آورده‌اند که رب با تربیت مرتبط است (شاملو و شریفان، ۱۳۹۷: ۱۰).

منشور تربیتی

منشور تربیتی برنامه‌ای است جامع که بر اساس جهت‌سازهای اصلی نظام جمهوری اسلامی ایران که با نگاه جامع به محکمت نظام، چارچوبی مستحکم را پیش‌بینی نموده و در همگامی با تحولات زمانی و مکانی، بیشترین انعطاف‌پذیری را دارد بنابراین منشور تربیتی مورد بحث بر اساس مبانی دین مبین اسلام، تدابیر و رهنمودهای رهبر و معمار کبیر انقلاب اسلامی حضرت امام خمینی (رحمه الله علیه) و مقام معظم رهبری و فرماندهی کل قوا (مدظله العالی) و با توجه به حقیقت انسان و ابعاد وجودی وی و نیز با نگاه به چشم‌انداز و اهداف دانشگاه و کلیات نظام جامع تربیت و آموزش نیروهای مسلح تعریف و استوار شده و به شکل کاربردی قابل اجرا و پیاده‌سازی است (اساسنامه تشکیل دانشگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء (ص)، ۱۳۹۲: ۲۷).

دانشگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء (ص)

دانشگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء دانشگاه دولتی علوم نظامی، وابسته به نیروی پدافند هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران است که در سال ۱۳۹۲ توسط ارتش جمهوری اسلامی ایران تأسیس شد. مأموریت این دانشگاه آموزش نیروی انسانی مورد نیاز نیروی پدافند هوایی آجا می‌باشد. مباحث آموزشی در این دانشگاه مرتبط با علوم پایه و دروس تخصصی در مرکز آموزش علوم پایه، دانشکده فرماندهی و کنترل، دانشکده مهندسی برق، دانشکده مهندسی مکانیک انجام می‌گردد.

الف) رشته مهندسی فرماندهی و کنترل

دانشجویان پذیرفته شده در رشته مهندسی فرماندهی و کنترل، در سه گرایش کنترل شکاری، عملیات موشکی و اطلاعات عملیات، مشغول تحصیل خواهند شد.

(ب) رشته مهندسی برق

دانشجویان پذیرفته شده در این رشته تحصیلی در چهار گرایش الکترونیک، مخابرات، جنگ الکترونیک و نرم افزار رایانه مشغول تحصیل خواهند شد.

(ج) رشته مهندسی مکانیک

دانشجویان پذیرفته شده در این رشته تحصیلی در دو گرایش نگهداری و تعمیر سامانه های دفاع هوایی، مهندسی پهپاد مشغول تحصیل خواهند شد.

(د) رشته مدیریت امور دفاعی

دانشجویان این رشته در تخصص های امور اداری، علوم تربیتی، عملیات ترابری، عملیات آماد و تهیه، پلیس نظامی، امور مالی و مشغول تحصیل شده و پس از دانش آموختگی و اخذ درجه به عنوان کارشناس مدیریت امور دفاعی در تخصص مربوطه در یگان های مختلف نیروی پدافند هوایی آجا در سطح کشور مشغول خدمت خواهند شد (اساسنامه تشکیل دانشگاه پدافند هوایی خاتم الانبیاء (ص)، ۱۳۹۲: ۴۵).

پیشینه های پژوهش

- قاضی زاده فرد و همکاران (۱۳۹۴) در مقاله ای با عنوان «الگوی مدیریت راهبردی تربیت و آموزش در دانشگاه های نیروهای مسلح کشور» به بررسی تربیت و آموزش در دانشگاه های نیروهای مسلح پرداخته است. در پایان محققان پس از انجام مطالعه و سیر تحقیق به یک الگو دست پیدا کردند که شامل سه بخش طرح ریزی راهبردی، عملیات راهبردها و پایش راهبردی است که مدیریت راهبردی را در برمی گیرد. برنامه ریزی راهبردی با ۱۱ مرحله از آماده سازی سازمانی آغاز شده و تا تدوین اهداف ادامه می یابد اجرای راهبردهای تدوین شده شامل پنج مرحله از طراحی زیر نظام های آموزش و تربیت آغاز و تا سازمان دهی تعامل برون سازمانی ادامه می یابد و در پایان، ارزیابی راهبردی شامل سه مرحله «تدوین استانداردها، اهداف ارزیابی و اصلاح فرایندها» هست.

۲- رضا شاملو و اسماعیل شریفان (۱۳۹۷) در پژوهشی تحت عنوان «تبیین نقاط قوت و ضعف تربیت و آموزش نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران در حوزه کاربردی و مهارتی و ارائه راهکارها» به تحقیق و بررسی پیرامون موضوع مورد نظر پرداخته و در پایان چنین نتیجه گیری نمودند که مهم ترین نقاط قوت نظام آموزش و تربیت نیروهای مسلح، منطبق بودن آموزش با تدابیر مقام معظم رهبری (مدظله العالی)، پررنگ جلوه دادن سیره شهدا در مکان های دانشگاهی و مراکز آموزشی، بهره مندی از تجربیات هشت سال دفاع مقدس و

حضور مستشاری در عراق و سوریه، برخورداری از نیروی انسانی کوشا و تلاشگر، علاقه‌مند و دارای شمّ آموزشی و از مهم‌ترین نقاط ضعف نظام آموزش و تربیت نیروهای مسلح، ضعف در استانداردسازی دوره‌های مهارتی و کاربردی نیروهای مسلح با استانداردهای بین‌المللی و جهانی، ضعف در طراحی نظام جامع آموزش مهارتی، کاربردی در نیروهای مسلح، ضعف در تغییر سامانه آموزش از «وظیفه محوری» به نقش «محوری» است.

۳- علی شکیبا راد و حسین اکبری (۱۳۹۸) در مقاله‌ای تحت عنوان «آسیب‌شناسی آموزش مهارت محور در هیئت‌های نظامی آموزشی تجهیزات یگانی نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران» به بررسی موضوع فوق‌الذکر در هیئت‌های نظامی آموزشی تجهیزات یگانی^۱ با استفاده از روش سه‌شاخگی پرداخته و در پایان چنین نتیجه‌گیری نمودند که در هر سه ابعاد محتوایی، ساختاری و زمینه‌ای با آسیب‌های جدی روبرو هستیم و آسیب‌های موجود گواه این است که هرچند سلسله‌مراتب سازمانی منسجم معاونت تربیت، آموزش و پژوهش نه‌اجا تلاش‌های بسیاری برای تهیه و اجرای ظاهراً موفقیت‌آمیز این آموزش‌ها به عمل می‌آورد و هزینه و زمان بسیاری صرف این دوره‌ها می‌شود اما کیفیت نامطلوب برونداد به‌خوبی نشان‌دهنده این است که عوارض و آسیب‌های موجود موجب گردیده تا خروجی‌های مناسبی به یگان‌های عملیاتی ارائه نگردد.

۴) رضا سپهوند و همکاران (۱۳۹۹) در تحقیقی با عنوان «عوامل مؤثر بر توسعه آموزش‌های پژوهش محور در دانشگاه‌های افسری آجا؛ مورد مطالعه: دانشگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء (ص)»، به بررسی موضوع پژوهش در دانشگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء (ص) پرداخته است. نتایج حاصل از این پژوهش نشان می‌دهد که ۱۸ عامل بر توسعه آموزش‌های پژوهش محور در دانشگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء (ص) مؤثر است که برخی از آن‌ها عبارت‌اند از: دانشجو محوری، آموزش غیرمستقیم به دانشجویان (از طریق مشاهده، پرسش، پژوهش، کاوشگری)، تأکید بر آموزش‌های شنیداری و دیداری، به‌کارگیری شیوه آموزشی مسئله‌ای توسط اساتید و شیوه آموزشی یادگیری اکتشافی توسط دانشجویان.

۵) ایزابل هویت و همکاران^۲ (۲۰۰۹) در مقاله‌ای با عنوان «مدل‌هایی برای آموزش پژوهش محور در علوم مهندسی» به بررسی موضوع تحقیق پرداخته و در پایان چنین نتیجه‌گیری می‌نماید مدل آموزشی مبتنی بر پژوهش، بیشتر دانشجویان را در وظایف روزانه، فعالانه درگیر می‌کند و تفکر عمیق‌تر و حیاتی را گسترش می‌دهد.

¹ FTD: Field training detachment

² Isabel Huet

۶) انجمن کارفرمایان در بریتانیا و استرالیا (۲۰۱۰) در پژوهشی با عنوان «ویژگی‌های اساسی و شایستگی‌های ضروری برای دانش‌آموختگان دانشگاهی در قرن ۲۱» به بررسی موضوع تحقیق پرداخته و در پایان چنین نتیجه‌گیری می‌نماید:

جهت‌گیری‌های برنامه‌های درسی آموزش عالی در چند مقوله زیر خلاصه می‌شود: پرورش روحیه اتکاء به خود، پرورش توانایی نقد و تحلیل، پرورش توانایی رهبری، پرورش توانایی ایجاد تحول، پرورش توانایی نوآوری و خلاقیت، پرورش افراد هماهنگ با توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات.

روش‌شناسی پژوهش

این تحقیق از لحاظ هدف، کاربردی بوده و با رویکرد آمیخته و با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی انجام شده است. ابزار گردآوری داده‌ها، فیش‌برداری از منابع، مقالات علمی و پژوهشی موجود و مصاحبه با خبرگان بوده است. جامعه آماری اسنادی در این تحقیق شامل اطلاعات و منابعی در رابطه با آموزش و آموزش مهارت محور می‌باشد. در بخش کیفی از تکنیک فیش‌برداری و با تحلیل محتوا بر روی اسناد و مدارک و مرور ادبیات و مصاحبه با ۱۲ نفر (تا مرحله اشباع نظری) و روش گلوله برفی برای رسیدن به عوامل استفاده شده است و دیدگاه‌های اصلاحی آن‌ها نیز اعمال گردیده است و از روایی لازم برخوردار است. ملاک انتخاب افراد نیز، دانش آکادمیک و تجربه تخصصی در حوزه‌های آموزشی و نظامی بوده است. با توجه به این‌که محقق ضمن فیش‌برداری، منابع مربوطه به‌طور دقیق ذکر و در ذیل هر مطلب درج نموده است، بنابراین پایایی مطالب توسط مدارک علمی انتخابی مشخص گردیده است. جامعه آماری این تحقیق در بخش کمی، افراد خبره و اساتید و مدیران آموزشی عالی و میانی دانشگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء (ص) هستند که دارای مدارک علمی دکتری و کارشناسی ارشد و دارای حداقل سه سال سابقه خدمت در مشاغل مرتبط با موضوع پژوهش می‌باشند. با توجه به محدودیت افراد خبره و صاحب‌نظر و حجم جامعه آماری که کمتر از ۱۰۰ نفر می‌باشد، نمونه آماری برابر با تعداد جامعه آماری ۶۰ نفر برآورد گردیده، بنابراین روش نمونه‌گیری در این تحقیق به‌صورت تمام‌شمار می‌باشد. قلمرو زمانی این تحقیق از نظر بهره‌گیری از اسناد و منابع از سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۰ را شامل می‌شود و نتایج آن، با فرض ثبات نسبی شرایط محیطی می‌تواند تا افق ۱۴۰۴ قابل‌اتکا باشد. از نظر سازمانی، قلمرو این تحقیق شامل دانشگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء (ص) بوده و از نظر قلمرو موضوعی تحقیق مرتبط با مباحثی از قبیل آموزش و اجرای آن می‌باشد. پایایی پرسشنامه‌های این تحقیق به‌وسیله «آلفای کرونباخ» محاسبه شده که

ضریب آن ۰/۸۷ بوده و با توجه به اینکه این ضریب بالای ۰/۷۵ می‌باشد، پس پایایی پرسشنامه مورد تأیید قرار گرفته است.

برای روایی آن نیز از «روش ضریب لاوشه» استفاده شده است. با توجه به اینکه تعداد خبرگان و نظردهندگان برای این ارزیابی ۱۲ نفر بودند، بنابراین مقدار قابل قبول، ضریب بالاتر از ۰/۸ بوده است بنابراین برابر محاسبه‌های انجام شده، تمامی عوامل سؤال شده در پرسشنامه مورد تأیید جامعه خبره قرار گرفته است. در تحلیل داده‌ها از روش آمارهای توصیفی و استنباطی و نرم‌افزار SPSS استفاده شده که در نهایت با استفاده از «آزمون خی دو»، تعیین سطح معناداری (ضریب اطمینان ۹۵٪ با خطای حداکثر زیر ۵٪) و با استفاده از «تکنیک فریدمن» عوامل مؤثر بر آموزش مهارت محور در دانشگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء (ص) احصاء و اولویت‌بندی گردید.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

رویکرد کیفی:

آموزش مهارت محور از دیرباز در همه جوامع بشری رایج بوده است و بسیار پیش از آنکه خط و نوشتن ابداع شود، افراد در کنار متخصصین آن روزگار و کسانی که در حرفه و شغل خود مهارتی داشته‌اند مبادرت به فراگیری حرفه‌ای می‌نموده‌اند تا بتوانند از منافع آن بهره‌مند شده و معیشت خود را اداره نمایند. رویکرد مهارت محوری رویکردی است که لزوم فعالیت‌های عملیاتی و یادگیری فنون را برای دانشجویان به ارمغان می‌آورد و در آن به جای انباشت اطلاعات در ذهن، نحوه کار کردن و یا به عبارتی مهارت محوری را مدنظر قرار می‌دهد و پیامدهایی همچون فراگیری تخصص، پویایی، همکاری و مشارکت، تکامل دانش دارد. مهم‌ترین اصل در به دست آوردن مهارت و آمادگی رزمی، آموزش و تمرین آموزش است. آموزش برای یک یگان نظامی، همانند تیزی لبه یک شمشیر است، هر قدر صیقل داده شود، بُرنده‌تر خواهد شد. تمرین‌ها و آموزش‌های سخت نظامی به یک یگان، قدرت، آبرو، اعتماد به نفس، شجاعت و شهامت و نهایتاً پیروزی شیرین می‌بخشد؛ هر چند آموزش مهم است اما مهارت مهم‌تر است و کارکنان باید برای شغل مورد علاقه خود تعلیم ببینند و مهارت‌های لازم را کسب کند. امروزه تحولات و پیشرفت‌های همه‌جانبه‌ای که در فناوری تجهیزات و جنگ‌افزارها به وجود آمده، مسئولیت فرماندهان نظامی را به امر آموزش و اجرای برنامه‌های آموزشی دوجندان نموده است. اجرای برنامه‌های آموزشی این فرصت را ایجاد می‌نماید که یگان‌ها بتوانند خود را برای حضور مقتدرانه در صحنه‌های نبرد و رزم آماده نمایند. در حال حاضر، آموزش‌های مهارت محور جایگاه خود را پیدا کرده‌اند و نسبت به قبل از اهمیت بیشتری برخوردارند، اما هنوز کاستی‌هایی در این زمینه وجود دارد. جمع-

بندی عوامل مؤثر بر آموزش مهارت محور در دانشگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبياء (ص) حاصل تحلیل محتوایی به‌دست‌آمده از ادبیات نظری و مصاحبه با صاحب‌نظران به شرح جدول شماره ۲ ارائه گردیده است.

رویکرد کمی:

در رابطه با اطلاعات آمار توصیفی مربوط به مشخصات جامعه نمونه شامل سه سؤال (سطح تحصیلات، سابقه خدمتی و جایگاه سازمانی) به شرح جدول شماره (۱) مورد ارزیابی قرار گرفته‌اند.

جدول (۱): تحلیل داده‌های مرتبط با شناسایی نمونه آماری

جایگاه سازمانی	فراوانی	سنوات خدمت	فراوانی	سطح تحصیلات	فراوانی
سپهبدی	-	بالای ۳۰ سال	۸	دکتر	۲۱
سرلشکری	۱۴	۲۷-۳۰ سال	۲۲	کارشناس ارشد	۳۹
سرتیپی	۱۸	۲۳-۲۶ سال	۳۰	-	-
سرتیپ ۲	۲۴	۱۹-۲۲ سال	-	-	-
سایر	۴	-	-	-	-
جمع	۶۰ نفر	جمع	۶۰ نفر	جمع	۶۰ نفر

با توجه به این موارد مشخص شد جامعه نمونه از روایی مطلوبی جهت پاسخگویی به سؤال‌های مطرح‌شده برخوردار است.

- تحلیل پرسشنامه اول:

پس از مطالعه اسناد و مدارک و نظر خبرگان، پرسشنامه اول در جهت شناسایی عوامل مؤثر بر آموزش مهارت محور در دانشگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبياء (ص) تهیه و از ۱۲ نفر از جامعه خبره سؤال شده که به نظر جنابعالی آیا این عامل می‌تواند به‌عنوان یک عامل مؤثر بر آموزش مهارت محور در دانشگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبياء (ص) باشد؟ حاصل پرسشنامه اول تأیید ۴۸ عامل استخراج شده مؤثر بر آموزش مهارت محور در دانشگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبياء (ص) از منظر خبرگان می‌باشد.

- تحلیل پرسشنامه دوم:

برای ارزیابی و دستیابی به پاسخ سؤال اصلی تحقیق مبنی بر شناسایی و تعیین عوامل مؤثر بر آموزش مهارت محور در دانشگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبياء (ص)، در قالب پرسشنامه دوم و توزیع بین ۶۰ نفر از خبرگان، با استفاده از روش‌های آماری توصیفی، استنباطی و آزمون خی دو به توصیف و تجزیه و تحلیل عوامل پرداخته شده و به ترتیب میانگین، هر یک از عوامل ارائه گردیده است. عوامل مؤثر بر آموزش مهارت محور در دانشگاه پدافند هوایی

خاتم‌الانبیاء (ص) حاصل بخش کیفی و تحلیل محتوایی به‌دست‌آمده از ادبیات نظری و مصاحبه با صاحب‌نظران می‌باشد.

جدول (۲): توزیع فراوانی عوامل مؤثر بر آموزش مهارت محور در دانشگاه پدافند هوایی

خاتم‌الانبیاء (ص)

ردیف	عوامل مؤثر بر آموزش مهارت محور در دانشگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء (ص)	فراوانی مشاهده‌شده					میانگین وزنی	مقدار کای‌دو مشاهده‌شده	رتبه‌بندی فریدمن	وزن
		بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد				
۱	منطبق بودن آموزش با تدابیر مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)	۵۸	۱	۱	۰	۰	۴/۹۵	۱۰۸/۳	۳۸/۶۴	۰/۰۲۳۶۳
۲	توجه به اسناد بالادستی و سیاست‌ها و منشور تربیتی	۵۷	۱	۲	۰	۰	۴/۹۲	۱۰۲/۷	۳۶/۲۰	۰/۰۲۳۴۹
۳	دستورالعمل نظام جامع آموزشی آجا	۵۶	۲	۲	۰	۰	۴/۹۰	۹۷/۲	۳۵/۱۴	۰/۰۲۳۳۹
۴	رهنامه آموزشی نیروی پدافند هوایی آجا	۵۵	۲	۳	۰	۰	۴/۸۷	۹۱/۹	۳۵/۰۶	۰/۰۲۳۳۵
۵	وجود فضاهای کارگاهی مناسب و بهره‌گیری از استفاده از وسایل کمک‌آموزشی مناسب، آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌ها، تجهیزات شبیه‌ساز با تأکید بر سامانه‌های آموزشی بومی	۵۵	۱	۴	۰	۰	۴/۸۵	۹۲/۱	۳۴/۹۸	۰/۰۲۳۱۰
۶	انتخاب اساتید از نیروهای شاغل و بازنشسته باتجربه علمی و عملی لازم و برخورداری از درک متقابل نسبت به کارکنان تحت تربیت و آموزش	۵۴	۱	۵	۰	۰	۴/۸۲	۸۷/۱	۳۴/۹۱	۰/۰۲۳۰۱
۷	تولید علوم و فنون پیشرفته دفاعی و موردنیاز به‌صورت بومی و کاربردی با تکیه بر تحقیقات و جنبش نرم‌افزاری در سطح نیروی پدافند هوایی	۵۳	۳	۳	۱	۰	۴/۸۰	۱۲۸/۵	۳۴/۸۰	۰/۰۲۲۹۱
۸	برخورداری از زیرساخت‌های به‌روز برای توانمندسازی عوامل دانشگاهی (استادان، فرماندهان و دانشجویان)	۵۲	۴	۳	۱	۰	۴/۷۸	۱۲۲	۳۴/۷۳	۰/۰۲۲۸۲
۹	ارتباط مستمر اساتید با یگان‌های عملیاتی	۵۰	۶	۴	۰	۰	۴/۷۷	۶۷/۶	۳۳/۵۱	۰/۰۲۲۷۷
۱۰	تدوین برنامه‌های مهارتی در دل برنامه‌های آموزشی و ادغام آموزش و مهارت (تقویت بینش فنی، تحلیل، ساخت و آزمایش)	۴۹	۷	۳	۱	۰	۴/۷۳	۱۰۴	۳۲/۴	۰/۰۲۲۵۸
۱۱	بهره‌گیری از بستر فناوری روز جهت ارتقاء مهارت و آموزش و تربیت کارکنان	۴۶	۱۰	۴	۰	۰	۴/۷۰	۵۱/۶	۳۰/۹	۰/۰۲۲۴۳
۱۲	ارتقاء جایگاه و منزلت مادی و معنوی	۴۶	۹	۴	۱	۰	۴/۶۷	۸۷/۶	۳۰/۰۴	۰/۰۲۲۲۹

ردیف	عوامل مؤثر بر آموزش مهارت محور در دانشگاه پدافند هوایی خاتم الانبیاء (ص)	فراوانی مشاهده شده					میانگین وزنی	مقدار کای دو مشاهده شده	رتبه بندی فریدمن	وزن
		تکرار	تکرار	تکرار	تکرار	تکرار				
	اساتید									
۱۳	توجه و تشویق و ارائه امکانات و تسهیلات ویژه به دانشجویان خلاق و نوآور در نظام آموزشی و تربیتی	۴۷	۸	۲	۳	۰	۴/۶۵	۹۲/۴	۲۹/۶۱	۰/۰۲۲۲۰
۱۴	تغییر محتوای دوره های آموزشی و تربیتی کارکنان متناسب با سمت و سوی مقابله با تهدیدات و نیازهای صحنه عملیات	۴۶	۹	۳	۱	۱	۴/۶۳	۱۲۴	۲۸/۸۶	۰/۰۲۲۱۰
۱۵	افزایش دانش و ارتقاء مدرک تحصیلی اساتید	۴۵	۱۰	۲	۲	۱	۴/۶۰	۱۱۷/۸	۲۸/۶۶	۰/۰۲۱۱۹
۱۶	استفاده از ظرفیت مراکز خارج از نیروهای مسلح و تعامل یگان ها با مراکز فنی و حرفه ای کشوری در جهت افزایش مهارت کارکنان	۴۵	۱۰	۱	۳	۱	۴/۵۸	۱۱۸	۲۸/۲	۰/۰۲۱۸۶
۱۷	استاندارد سازی دوره های مهارتی و کاربردی نیروهای مسلح با استانداردهای بین المللی و جهانی	۴۵	۹	۲	۲	۲	۴/۵۵	۱۱۶/۵	۲۷/۹۳	۰/۰۲۱۷۲
۱۸	بهره مندی از تجربیات هشت سال دفاع مقدس	۴۵	۸	۶	۲	۲	۴/۵۳	۱۱۵/۵	۲۶/۹	۰/۰۲۱۶۲
۱۹	افزایش انگیزه و علاقه به شغل معلمی در معلمان	۴۵	۸	۲	۲	۳	۴/۵۰	۱۱۵/۵	۲۶/۳۵	۰/۰۲۱۴۸
۲۰	توانمندی مهارتی معلمان در خصوص فراهم کردن زمینه های مناسب برای پرورش تفکر واگرا، تفکر انتقادی و تفکر خلاق در فراگیران	۴۵	۷	۳	۲	۳	۴/۴۸	۶/۱۱۴	۲۴/۶۹	۰/۰۲۱۳۸
۲۱	تناسب حوزه تخصصی مربیان و استادان با موضوع و عنوان تدریس و به کارگیری خبره ترین افراد در شغل معلمی	۴۵	۶	۳	۳	۳	۴/۴۵	۱۱۴	۲۴/۴۹	۰/۰۲۱۲۴
۲۲	تعامل فرماندهان یگان های عملیاتی، فنی و تحقیقاتی نیرو با دانشگاه	۴۳	۷	۵	۳	۲	۴/۴۳	۱۰۱/۳	۲۴/۳۵	۰/۰۲۱۱۵
۲۳	به کارگیری آموزش های داده شده در صحنه عملیات و اجرا و مأموریت محور بودن آموزش ها	۴۲	۸	۵	۳	۲	۴/۴۲	۹۵/۵	۲۳/۷۴	۰/۰۲۱۱۰
۲۴	به کارگیری نفعات کارآمد در سطوح مدیریتی آموزش ها و هم تاسازی معلمان	۴۰	۱۰	۵	۳	۲	۴/۳۸	۸۴/۸	۲۳/۳۶	۰/۰۲۰۹۱

ردیف	عوامل مؤثر بر آموزش مهارت محور در دانشگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء (ص)	فراوانی مشاهده شده					میانگین وزنی	مقدار کای دو مشاهده شده	رتبه بندی فریدمن	وزن
		تکرار	درصد	نسبت	تکرار	درصد				
۲۵	اجرای دوره‌های فن معلمی برای آشنایی معلمان با فن‌ها و روش‌های تدریس جدید	۴۰	۱۰	۴	۳	۳	۴/۳۵	۸۴/۵	۲۲/۸	۰/۰۲۰۷۶
۲۶	تربیت و خوشبین سازی دانشجویان و امیدواری به آینده شغلی	۴۰	۹	۴	۴	۳	۴/۳۲	۸۳/۵	۲۲/۴	۰/۰۲۰۶۲
۲۷	امکان حضور در صنایع سازنده تجهیزات جهت طی دوره‌های فنی و تعمیراتی	۳۹	۱۰	۴	۴	۳	۴/۳۰	۷۸/۵	۲۱/۷۹	۰/۰۲۰۵۲
۲۸	برگزاری و حضور در رزمایش‌ها و تمرینات تاکتیکی و بازی جنگ	۳۸	۱۲	۳	۳	۴	۴/۲۸	۷۵/۱	۲۱/۲۰	۰/۰۲۰۴۳
۲۹	تأکید بر آموزش‌های عملی و مهارتی (ساخت ماکت سامانه‌ها، پهباد، کیت‌های الکترونیکی و...)	۳۶	۱۲	۶	۳	۳	۴/۲۵	۶۴/۵	۲۰/۹۱	۰/۰۲۰۲۹
۳۰	به روز بودن نشریات و کتب فنی	۳۴	۱۴	۶	۴	۲	۴/۲۳	۵۷/۳	۲۰/۸۰	۰/۰۲۰۱۹
۳۱	تدوین سرفصل‌های آموزشی با رویکرد عملی و مهارتی	۳۴	۱۵	۳	۵	۳	۴/۲۰	۵۸/۶	۲۰/۲۱	۰/۰۲۰۰۵
۳۲	ارزیابی برنامه‌ها و ارائه بازخورد و سنجش مناسب میزان اثربخشی دوره‌های آموزشی و تربیتی و انعکاس آن به مسئولین در جهت بهبود فرایندها	۳۲	۱۸	۲	۴	۴	۴/۱۷	۵۵/۳	۱۹/۹۴	۰/۰۱۹۹۰
۳۳	توجه فرماندهان به گردش مشاغل مربیان در صف و ستاد به منظور انتقال آخرین یافته‌ها از مراکز عملیاتی به مراکز آموزشی و بالعکس	۳۳	۱۳	۶	۶	۲	۴/۱۵	۵۱/۱۶	۱۹/۹۱	۰/۰۱۹۸۱
۳۴	آگاهی آموزش گیرندگان	۳۳	۱۳	۶	۵	۳	۴/۱۳	۵۰/۶	۱۹/۳	۰/۰۱۹۷۱
۳۵	استمرار برخی از دوره‌های مهارتی و کاربردی	۳۳	۱۳	۵	۵	۴	۴/۱۰	۵۰/۳۳	۱۸/۹	۰/۰۱۹۵۷
۳۶	نیازسنجی و اولویت بندی برنامه‌های آموزشی و تربیتی	۳۰	۱۵	۸	۴	۳	۴/۰۸	۴۱/۱	۱۸/۳	۰/۰۱۹۴۷
۳۷	تأمین نیروی انسانی کارآمد و شایسته جهت کادر آموزشی دانشگاه توسط مراجع ذی ربط	۲۹	۱۶	۸	۳	۴	۴/۰۵	۳۸/۸	۱۷/۴	۰/۰۱۹۳۳
۳۸	هدایت، نظارت و برنامه ریزی لازم آموزشی دانشکده‌ها و مسئولین آن‌ها به عنوان بخشی از بدنه بزرگ دانشگاه در جهت	۲۸	۱۸	۵	۵	۴	۴/۰۲	۳۷/۸	۱۶/۹	۰/۰۱۹۱۹

ردیف	عوامل مؤثر بر آموزش مهارت محور در دانشگاه پدافند هوایی خاتم الانبیاء (ص)	فراوانی مشاهده شده					میانگین وزنی	مقدار کای دو مشاهده شده	رتبه بندی فریدمن	وزن
		بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد				
	انجام آموزش های مهارتی و عملی									
۳۹	گذراندن دوره های آموزش ضمن خدمت برای بازآموزی و دانش افزایی استادان	۲۸	۱۷	۶	۵	۴	۴	۳۵/۸	۱۶/۱	۰/۰۱۹۰۹
۴۰	تغییر سامانه آموزش از «وظیفه محوری» به نقش «محوری»	۲۸	۱۷	۵	۵	۵	۳/۹۷	۳۵/۶	۱۵/۹	۰/۰۱۸۹۵
۴۱	ساختار و سازمان منعطف اداری	۲۷	۱۷	۷	۴	۵	۳/۹۵	۳۳/۳	۱۴/۳	۰/۰۱۸۸۵
۴۲	تسلط اساتید به زبان خارجی (انگلیسی و روسی)	۲۷	۱۷	۶	۵	۵	۳/۹۳	۳۲	۱۳/۸	۰/۰۱۸۷۶
۴۳	توجه به عوامل محیطی (ایمنی، ارگونومی و زیبایی و آراستگی محیط آموزشی) در جهت تربیت مناسب دانشجویان	۲۷	۱۵	۸	۵	۵	۳/۹۰	۲۹	۱۳/۳	۰/۰۱۸۶
۴۴	سرویس و تعمیر و نگهداری و پشتیبانی تجهیزاتی و تأمین قطعات یدکی تربیلهای آموزشی	۲۵	۱۷	۸	۵	۵	۳/۸۷	۲۵/۶	۱۲/۹	۰/۰۱۸۴۷
۴۵	همتا سازی معلمان با نفراا جدید و تازه نفس مجرب و ماهر	۲۳	۲۲	۵	۴	۶	۳/۸۵	۳۰/۸	۱۲/۳	۰/۰۱۸۳۸
۴۶	مناسب بودن زمان آموزش های مهارتی و عملی و هماهنگ بودن آموزش ها با فضای کاری آینده دانشجویان به تناسب تخصص	۲۱	۲۴	۴	۵	۶	۳/۸۲	۳۱/۱	۱۱/۶	۰/۰۱۸۲۳
۴۷	استفاده صحیح از اوقات فراغت فراگیران در جهت تربیت آنان	۲۰	۲۵	۴	۵	۶	۳/۸۰	۳۱/۸	۱۱/۲	۰/۰۱۸۱۴
۴۸	فرهنگ سازمانی	۱۹	۲۵	۵	۶	۵	۳/۷۸	۲۹/۳	۱۰/۸	۰/۰۱۸۰۴
جمع کل							۲۰۹/۴۵			
							۱			

جدول بالا نشان می دهد که پس از تجزیه و تحلیل داده های پرسشنامه دوم، از دید جامعه آماری عوامل ردیف های یکم تا پنجم به عنوان مهم ترین عوامل مؤثر بر آموزش مهارت محور در دانشگاه پدافند هوایی خاتم الانبیاء (ص) بوده و معنادار شده اند.

نتیجه گیری و پیشنهادها

با توجه به این تحقیق که در راستای پاسخگویی به سؤال اصلی آن که عبارت است از: «عوامل مؤثر بر آموزش مهارت محور در دانشگاه پدافند هوایی خاتم الانبیاء (ص) کدام اند؟» عواملی چون «منطبق بودن آموزش با تدابیر مقام معظم رهبری (مدظله العالی)»، «توجه به اسناد بالادستی و سیاست ها و اهداف آموزشی»، «دستورالعمل نظام جامع آموزشی آجا»، «رهنامه

آموزشی نیروی پدافند هوایی آجا» و «وجود فضاهای کارگاهی مناسب و بهره‌گیری از استفاده از وسایل کمک‌آموزشی مناسب، آزمایشگاه‌ها و تجهیزات شبیه‌ساز با تأکید بر سامانه‌های آموزشی بومی» مهم‌ترین عوامل مؤثر بر آموزش مهارت محور در دانشگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء (ص) بوده و دارای بیشترین اولویت هستند. ویژگی این عوامل آن است که ایجاد و دستیابی و بهره‌گیری از این عوامل بر آموزش مهارت محور موجب ارتقا و زمینه‌سازی مناسب برای ارتقاء آموزش و دانشگاه می‌شود. از سوی دیگر عواملی چون «مناسب بودن زمان آموزش‌های مهارتی و عملی و هماهنگ بودن آموزش‌ها با فضای کاری آینده دانشجویان به‌تناسب تخصص» و «استفاده صحیح از اوقات فراغت فراگیران» و «فرهنگ سازمانی» دارای کمترین اولویت می‌باشند.

پیشنهادهای

- ۱) معاونت تربیت و آموزش نپاجا و دانشگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء (ص) نسبت طراحی نظام جامع امور تربیتی و مهارتی در نیروهای تابعه اقدام نماید.
- ۲) معاونت تربیت و آموزش دانشگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء (ص) با هماهنگی معاونت عملیات و معاونت آموزش نیروی پدافند هوایی یا سایر معاونت‌های مرتبط، اهمیت آموزش‌های مهارت محور در این دانشگاه را بر اساس عوامل ارائه شده یادآور شوند.
- ۳) تربیت و توانمندسازی استادان و مدیران با استقرار نظام مناسب آموزش‌های ضمن خدمت در جهت همسوسازی با مهارت محوری و افزایش توان عملی کارکنان در مراکز آموزشی ارتش ج.ا.ایران به‌گونه‌ای شایسته انجام گیرد.
- ۴) توسط سایر محققین تجربه‌های حاصل از اجرای آموزش مهارت محور و یا موانع اجرای آموزش مهارت محور در دانشگاه‌های افسری آجا بررسی شود.
- ۵) اقدامات و برنامه‌های لازم و مورد نیاز در جهت تقویت عوامل احصاء شده بالا توسط معاونت تربیت و آموزش دانشگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء (ص) برنامه‌ریزی و اجرا گردد.

قدر دانی

از کلیه اندیشمندان و پژوهشگرانی که در خلال تحقیق، خالصانه دیدگاه‌ها و نقطه نظرات علمی و کارشناسی خود را ارائه نمودند تشکر و قدردانی می‌گردد.

منابع

الف. منابع فارسی

حضرت آیت‌الله‌العظمی سید علی خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، بیانات، پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری، <https://www.leader.ir>

- الوانی، سید مهدی و معمار زاده، غلامرضا (۱۳۸۲)، *رفتار سازمانی*، تهران: انتشارات مروارید.
- الوانی، سید مهدی (۱۳۷۴)، *مدیریت عمومی*، تهران: انتشارات مروارید
- بی‌نا، انجمن کارفرمایان در بریتانیا و استرالیا، (۲۰۱۰)، *ویژگی‌های اساسی و شایستگی‌های ضروری برای دانش‌آموختگان دانشگاهی در قرن ۲۱*، انگلستان.
- بی‌نا، چشم‌انداز دانشگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء (ص)، (۱۳۹۲)، *معاونت آموزش نپاجا*.
- جزنی، نسرين (۱۳۷۸)، *مدیریت منابع انسانی*، انتشارات نشر نی
- جمشیدی، حسین (۱۳۸۷)، *بررسی مؤلفه‌های مؤثر بر نظام آموزشی دانشگاه‌های افسری به‌منظور تطبیق آموزش این دانشگاه‌ها با نیازهای واقعی آجا*، تهران
- جمعی از نویسندگان (۱۳۸۹)، *راهنمای نحوه تدوین استاندارد آموزش مهارت محور*، معاونت آموزش دفتر طرح و برنامه‌های درسی، کرج: مرکز تربیت مربی
- خوبی نژاد، غلامرضا (۱۳۹۲)، *برنامه‌ریزی درسی برای یادگیری*، مشهد: آستان قدس
- دلاور، علی (۱۳۸۵)، *مبانی نظری و عملی پژوهش در علوم انسانی و اجتماعی*، تهران: رشد.
- دهخدا، علی اکبر (۱۳۷۳)، *لغت‌نامه دهخدا*، چاپ اول، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- رستمی محمود (۱۳۷۸)، *فرهنگ واژه‌های نظامی*، تهران: چاپخانه ارتش
- سپهوند، رضا و موسوی، سید نجم‌الدین و کولیوند، حسن (۱۳۹۹)، *عوامل مؤثر بر توسعه آموزش‌های پژوهش محور در دانشگاه‌های افسری آجا (مورد مطالعه: دانشگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء (ص))*، *فصلنامه علمی آموزش علوم دریایی*، پاییز، (۲۲)، صص ۹۱-۷۵
- شاملو، رضا، شریفان، سید اسماعیل (۱۳۹۷)، «تبیین نقاط قوت و ضعف تربیت و آموزش نیروهای مسلح ج.ا.ایران در حوزه کاربردی و مهارتی و ارائه راهکارها»، *همایش مهارت محوری در آموزش کارکنان نیروهای مسلح*، تهران: دانشگاه عالی دفاع ملی، دی، صص ۲۵-۱
- شکیبا راد، علی و اکبری، حسین (۱۳۹۸)، *آسیب‌شناسی آموزش مهارت محور در هیئت‌های نظامی آموزشی تجهیزات یگانی نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران*، *فصلنامه علوم و فنون نظامی*، ۱۵ (۵۰)، زمستان، صص ۸۶-۶۷
- صادقی نسب، محسن (۱۳۸۶) *آسیب‌شناسی نظام آموزشی نپاجا*، تهران: دفتر مطالعات نپاجا
- عمید، حسن (۱۳۸۹)، *فرهنگ فارسی عمید*، جلد اول. تهران: انتشارات اشجع
- قاضی زاده فرد، سید ضیاء‌الدین و نادری خورشیدی، علی رضا و احمدوند، علی محمد احمدوند و جلالی کوتناپی، فیض‌الله (۱۳۹۴)، *فصل‌نامه راهبرد دفاعی*، شماره ۷
- کریمی، منیژه (۱۳۷۸)، *ضرورت توسعه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای بر اساس نیاز بازار کار*، هفته‌نامه بازار کار، سال هشتم، ۴۰
- گارنیه، آر. ام و بریگز، لسلای جی و ویگر، والتر دبلیو (۱۳۷۴)، *اصول طراحی آموزشی*، ترجمه خدیجه علی‌آبادی، تهران: نشر دانا
- معین، محمد (۱۳۸۶)، *فرهنگ معین*، تهران: انتشارات بهزاد

نفیسی، عبدالحسین (۱۳۸۱)، بررسی نارسایی‌های ارتباط نظام‌های آموزش و پرورش و بازار کار و ارائه راه‌حل‌های اصلاح، تهران: وزارت آموزش و پرورش.

ب. منابع خارجی

Altbach, P.G. (2010). *Higher Education in the New Century: Global Challenges and Innovative Ideas*. Boston College, 98-112

Alexanderia. (2003). *Career counseling for human development: An International perspective*. The Career Development Quarterly. Jun.Vol.51, Iss.4;p.306

Huet Isabel, Nikos J. Mourtos, Nilza Costa, Osvaldo Pacheco, José Tavares. (2009). *Models for researchbased teaching in engineering courses: a case-study at the University of Aveiro (PT) and San José State University (USA)*, Coimbra, Portugal International Conference on Engineering Education – ICEE, September, 3 – 7.

John, V. (2010). Engineering education: *Finding the centre or back to the future*. *European Journal of Engineering Education*, 25(3), 215-225.

- Zaharim, A, Zaidi Omar, M. Basri, H. Muhamad, N. & Mohd Isa, F. L. (2009). *A gap study between employers' perception and expectation of engineering graduates in Malaysia*. WSEAS Transactions on Advances in Engineering Education, 6, 409-419

ج. منابع اینترنتی:

سایت اینترنتی آریا دانا، (۱۳۹۹)؛ آموزش مهارت محور و اهداف آن، قابل دسترسی در:

[https:// www.Aryadanac.com/ articles/view/world](https://www.Aryadanac.com/articles/view/world)